

Hoofdstuk 1

PER ASPERA

Zichtbare hemellichamen: Rigel, Capella, Vega, Arcturus, Rigil Kentaurus, Canopus, Sirius, Jupiter, Venus, de maan, de zon

ISRA

Isra's telescoop stond gericht op de dood. Het messing van het oculair drukte koeltjes tegen haar oogkas terwijl de ster aan de andere kant van haar kijker langzaam uitdoofde. Duizenden andere stipjes van licht hadden hetzelfde lot al ondervonden. De nachten werden zwart. Ze kreeg het er benauwd van.

'Vaarwel, Rigel...!' Isra's keel was rauw. Verlies en frustratie woelden als een zandstorm in haar en schuurden haar kapot vanbinnen. Ze vouwde haar handen ineen voor haar borst zodat ze niet de telescoop uit het lood kon rammen. Niet dat haar knokkels een kans maakten; de kolos woog bijna zestig ton. Een flink deel van dat gewicht ging op aan de hoofdspiegel met een doorsnede van 2,2 meter, vastgezet in een open tubus met een lengte van zeventien meter. Dat was niet groot; dat was krankzinnig. Alleen haar vader was ervan overtuigd geweest dat een telescoop van dit formaat mogelijk was. Hij was erom uitgelachen, uitgemaakt voor idioot. Nu droeg het gestoorde staaltje van menselijk kunnen zijn naam. Fatin was een reus met een geraamte van staal en een hart van glas. Staan in zijn schaduw maakte ieder mens nietig.

Maar zelfs reuzen konden de sterren niet beschermen.

Isra draaide haar hoofd weg van de telescoop. Het observatorium was in schaduwen gehuld. Slechts een enkele lantaarn scheen met een rood licht, zodat het de waarnemingen niet zou beïnvloeden. Het licht was net sterk genoeg om de contouren van een gezicht te omlijnen. Haar promovenda zat kromgebogen achter een bureau. Haar schouders waren bedekt door een warme, wollen omslagdoek, het meubelstuk door tientallen kaarten, notitieboeken en grafieken. Yasmins neus raakte

bijna het papierwerk terwijl ze aantekeningen maakte.

‘Het is gebeurd,’ zei Isra.

Yasmin legde haar pen neer, liep naar Isra en nam plaats achter de sterrenkijker. ‘Observatie bevestigd.’ Met hangende schouders keerde ze terug naar haar papierwerk, zette de lamp feller en keek naar een pendule die op het bureau stond. ‘Drie uur dertig.’

Isra haalde een horloge tevoorschijn dat ze als een ketting om haar nek droeg. Het uurwerk liep tot op de seconde gelijk met zijn grote broer op de tafel. Drie uur dertig... Daarmee was de doodverklaring compleet.

Isra’s telescoop was de grootste ter wereld; als Fatin iets niet kon spotten, dan kon niets dat. Voor het blote oog was Rigel al een week onzichtbaar. Nu was de ster ook voorgoed voor astronomische instrumenten verdwenen.

Yasmin zuchtte, pakte haar pen op en noteerde de tijd van de waarneming. ‘Uw berekeningen zaten er tien minuten naast. Dat is een geweldige prestatie, al hoopte ik dat ze deze keer fout zouden zijn.’

‘Er zijn andere dingen waar niets van klopt. Rigel was een gigantische ster. Die hoort niet uit te doven als een kaars.’ Een explosie had het eind van zo’n zwaargewicht moeten inluiden, een zwanenzang zo helder dat de ster brutaal over de grenzen van de nacht zou stappen om samen met de zon overdag zichtbaar te zijn. De resten van die knal zouden als nevels nog miljoenen jaren de nachtelijke hemel kleuren.

De werkelijkheid was anders. Het ene moment stond de ster nog als een zwakke stip in het midden van haar kijker, het volgende niet meer. Rigel was dood, verdwenen, en zij was de laatste op de wereld die hem had gezien. Het maakte haar hart net zo donker als de verduisterende hemel.

Isra verliet via een gietijzeren trappetje het observatieplatform en schikte haar qumasj. De lap stof was zo om haar lichaam gewikkeld dat haar armen vrij waren. De draagstijl was kenmerkend voor arbeiders, ver onder Isra’s stand, maar dat kon haar geen barst schelen. De wikkel was simpel, praktisch en comfortabel. Wetenschap kon moeilijk bedreven worden wanneer iemand haar eigen handen kwijtraakte in meters aan stof. Yasmin had gekozen voor een tussenoptie: een wikkel die de lijnen van haar torso volgde en uitliep in een lange, loshangende lap. Die dracht paste bij handelaren, al was die onder studenten ook

populair.

Isra's adem vormde wolkjes. Het was binnen net zo koud als buiten om storende luchttrillingen te voorkomen. Ze trok haar qumasj strakker om zich heen en ging naast Yasmin zitten. Met kou kon ze wel omgaan, met een lege sterrenhemel niet.

Isra liet haar wijsvinger langs een tabel met de helderheid van verschillende hemellichamen glijden. De sterkte van sommige sterren fluctueerde in de loop van de tijd, maar altijd met een voorspelbaar ritme. Haar vader had de lijst opgesteld toen de hemel nog een zee van lichtpuntjes was.

'Rigels schijnbare magnitude had 0,05 moeten zijn op dit moment,' zei Isra. 'Op zijn helderst dus. Waar is mijn notitieboek? Ik moet mijn berekeningen nalopen. We zouden nu genoeg data moeten hebben om een langetermijn-voorspelling te kunnen doen.'

'Daar was ik al aan begonnen.' Yasmin liet haar eigen notitieboek zien waarin Isra's formules keurig waren overgenomen. Waar in Isra's vergelijkingen symbolen en letters stonden, had Yasmin die door getallen vervangen. De promovenda schoof aan rekenlinialen en draaide aan de knoppen van een mechanische calculator tot ze de antwoorden aan het eind van elk gelijkheidsteken had ingevuld. Isra hield haar adem in. Dit was het moment. De formules klopten, dat wist ze zeker.

Zelfs in het rode licht van de lamp verloor Yasmin alle kleur in haar gezicht. 'Ik... ik heb geen idee hoeveel dit zegt. Het is slechts een schatting, natuurlijk. Voor een goed antwoord moeten we een team van menselijke calculators van de universiteit inschakelen en...'

'Schattingen zijn goed genoeg, Yasmin. Wat is het antwoord?'

De promovenda haalde diep adem. 'Eenenvijftig dagen en vier uur.'

De vloer leek onder Isra's voeten weg te vallen. Nog geen twee maanden. Dan zou het helderste object aan de hemel doven. De zon zou sterven. Een dode hemel zou achterblijven. En een dode aarde zou snel volgen...

Isra keek naar het halfopen dak van de sterrenkoepel. De winter was zijn nachtelijke hemel vrijwel volledig kwijt. Sirius, de helderste ster na de zon, was nog zichtbaar. Capella scheen nog zwakjes en zou later deze week doven. Verder was alles wat Isra kon zien zwart. Ze kon amper geloven dat het nog maar eenenvijftig dagen zou duren voordat dit ook

overdag haar uitzicht zou zijn.

‘Stuur een seinbericht naar de rekenkamer van de universiteit en zeg dat ze hun calculators moeten optrommelen om dit na te rekenen,’ zei Isra. ‘En stuur er ook een naar alle professoren van onze faculteit. Slapen zullen ze toch nauwelijks gedaan hebben. Ik wil ze zo snel mogelijk spreken.’

Yasmin knikte. ‘En wat gaat u daarna doen?’

Isra schreef Yasmins formules over en verzamelde haar tabellen en aantekeningen. ‘Het onmogelijke: de prutsers in de Rajunsa overtuigen dat ze moeten ingrijpen.’

HAIDER

Haider was wakker, al dachten zijn oogleden daar anders over. Die voelden te zwaar aan om open te gaan. De zachte dekens vormden nog een argument om in bed te blijven liggen. Iets nats en warms glibberde echter over Haiders wang, en adem die stonk naar muf vlees vulde zijn neus. Goede genade, wat had die gegeten? Een blik noodrantsoen dat te lang op een te warme plek had gestaan, was er niets bij.

‘Kap daarmee, lief.’ Hij sloeg met een ongecoördineerde armbeweging naar zijn plaaggeest. Het mocht niet baten; weer raakte iets vochtigs zijn gezicht aan. Haider gromde en draaide zijn hoofd weg. Hij wilde gewoon nog even blijven liggen; was dat echt te veel gevraagd?

Kennelijk wel. De plaaggeest bleef hem porren en blafte zelfs naar hem.

Wacht... Blaffen? Maar hij had helemaal geen hond.

Haider schoot overeind. De slaap die zijn oogleden teisterde, verdween. Hij keek om zich heen. Ochtendlicht viel door smalle ramen en zette zijn kamer in een roze gloed. De zonnestrallen verlichtten tapijten en met kwastjes versierde poefen. Zijden lakens lagen verfrommeld over hem heen. De andere helft van het bed was leeg, al was dat wel vaker het geval. Zijn slaapkamer zag eruit zoals hij altijd deed. Alleen die hond naast hem paste niet in het plaatje.

Het dier was op alle mogelijke manieren uitgerekt. Lange snuit, lange poten, lang lijf en zelfs een lange vacht. Het beest kwispelde zo hard dat het bijna van zijn stelten viel. Luid blaffend rende het een rondje om het bed en snelde daarna de kamer uit.

Haider staarde het beest verbluft na, vloekte binnensmonds en schopte de lakens van zich af. Misschien had Latif een deur open laten staan en was er een zwerfhond het huis binnengeslopen. Alleen was de golvende, crèmekleurige vacht van de hond veel te schoon voor een zwervend bestaan en in sluipen was het dier regelrecht een ramp. Het geblaf van het beest was nog steeds te horen. Sterker nog, het werd luider; de hond kwam Haiders kant weer op.

Haider zwaaide zijn benen over de rand van het bed. Eén been werkte niet mee en voelde veel zwaarder aan dan het andere. Hij keek ernaar.

Om zijn rechterdij zat een koperen tank, twee keer zo groot als een veldfles. Riemen hielden het ding op zijn plek. Een ronde wijzerplaat was aan de bovenkant bevestigd, net naast een rubberen buisje dat eindigde in een infuus boven zijn heup.

Zijn adem stokte. Nee, dit kon niet. Iemand had dit aan zijn lijf gehangen zonder dat hij het wist? Hoe? Waarom? Wat werd er in hem gespoten?

Hij greep naar het buisje en wilde het uit zijn lijf trekken, maar bedacht zich vlak voordat zijn hand grip had gevonden. Zijn vingers hadden blauwe nagelbedden. Bláúw. Feller dan de hemel, intenser dan lapis lazuli. Zijn blik schoot weer naar de tank. Op de zijkant was een symbool geëtst: vier cirkels, waarvan de eerste een stip in het midden had. Het gaf aan welke stof er in de tank zat. Zijn maag leek een koprol te maken.

Hij zat aan de mir. Godinverdomme.

Nagels tikten op de stenen vloer. De hond liep zijn slaapkamer binnen en legde troostend zijn kop op Haiders knie. Een oor hing naar beneden, het andere stond fier overeind. Beduusd gaf Haider het beest een aai. 'Je bent geen zwerver, hè hond?'

Een kuchje klonk bij de deur van zijn slaapkamer. De haren van Latif waren al jaren grijs. Ondanks zijn leeftijd stond de kamerheer nog steeds met een rechte rug en perfect gedrapeerde qumasj.

De oude man boog. 'Heer Haider, u bent vroeg wakker vandaag. Hoe maakt u het?'

Haider staaarde naar de mir-tank. 'Eh...'

'U bent lichtelijk verward, neem ik aan. U kunt zich niet herinneren waarom u aan een infuus zit. Waarschijnlijk weet u niet eens meer wat u gisteravond heeft gegeten of hoe laat u in bed bent gestapt.'

'Dat weet ik wel.' Hij wilde argumenten noemen, maar geen herinnering kwam naar boven drijven. Vreemd. Voor zijn gevoel had hij geen dag gemist.

'Uw geheugen laat u in de steek, of niet? Dat ligt helaas in de lijn der verwachting.' Latif keek hem met een medelijdende blik aan. 'Heer Haider, wat ik u nu vertel, krijgt u elke ochtend van me te horen. U was een majoor in het staatsleger van Alnustan. Dat weet u waarschijnlijk nog. Echter, u bent tweeënhalf jaar geleden tijdens een hinderlaag

gewond geraakt door een stomp wapen. Het heeft een schedelfractuur veroorzaakt die onder normale omstandigheden dodelijk is.'

Dodelijk? Haider raakte zijn achterhoofd aan. Bobbels, kale plekken en hechtingen lagen onder zijn vingertoppen. De wond mocht dan wel tweeënhalf jaar oud zijn, hij voelde vers aan. En pijnloos... Voor iemand die in een graf had moeten liggen, vond Haider zichzelf behoorlijk levend.

Latif haastte zich naar het bed en trok Haiders hand weg bij zijn wond. 'Pas op! Als de druk op de wond te groot wordt, vergeet u alles wat u de laatste paar minuten heeft meegemaakt. Mir houdt uw lichaam alleen aan de praat, het kan de schade niet ongedaan maken. Uw lijf kan zulk ernstig letsel ook niet op natuurlijke wijze helen. De wond blijft een zwakke plek.'

Haider verplaatste zijn hand naar de tank op zijn been. 'Mir heeft me gered?'

De kamerheer knikte. 'Echter werd het laat toegediend, waardoor uw hersenen schade hebben opgelopen. Uw geheugen is niet meer wat het is geweest.'

'O.' Hij wist niet goed wat hij daarvan moest denken. Het klonk verschrikkelijk. De realiteit was anders. Hoe kon je verdrietig zijn over je eigen vergeetachtigheid als je niet eens doorhad dat je iets vergeten was? Latif leek over een andere Haider te praten. Het nieuws was slecht, maar ook afstandelijk.

De hond trok zijn kop weg en liep naar het nachtkastje. Daar nam hij twee boeken in zijn bek en legde ze naast Haider neer. Eén was klein en zat vast aan een riempje. *LEES MIJ* stond met hoofdletters op de kaft geschreven. Latif pakte echter het andere, veel grotere boek eerst. De tanden van de hond hadden meerdere deukjes in het leer van de kaft achtergelaten. Kennelijk was dit niet de eerste keer dat het dier het boekwerk in zijn bek had gehad.

Latif knielde naast Haider neer en sloeg het boek open op de eerste pagina. Portretten keken Haider aan, alle vastgelegd in grijstinten op fotopapier.

'Kunt u deze personen en uw relatie met hen benoemen?' vroeg Latif.

De eerste foto liet een vrouw van begin veertig zien, met een getinte huid, donkere kringen rond haar ogen en inktzwart haar dat in een

slordige knot bijeen was gebonden. Ze had naar de fotocamera moeten kijken, alleen was haar blik net iets te veel omhooggericht. Ze tuurde altijd naar de hemel, alsof ze de sterren dwars door daken en zonlicht kon zien.

‘Die is makkelijk. Dat is mijn vrouw, Isra.’ Haider keek op. ‘Jij bent trouwens Latif, kamerheer en kennelijk mijn persoonlijke geheugensteun.’

De man glimlachte. ‘Fijn om te horen dat u mij niet vergeten bent, heer Haider.’

Haider keek verder in het fotoalbum. Hij zag zijn ouders, schoonouders, collegae en vrienden, maar er stonden ook een aantal personen tussen die hem wildvreemd waren.

‘Dat is Yasmin Alafir. Ze is een jaar geleden een promotietraject bij vrouwe Isra begonnen,’ legde Latif uit bij een van de foto’s. ‘Personen die u al lang kent, kunt u zonder problemen herkennen. Het zijn echter ontmoetingen en gebeurtenissen uit de laatste paar jaar die u nekken. Over het algemeen raakt u alles wat u nu meemaakt binnen enkele uren tot een dag weer kwijt.’

Haider knikte en wees naar de hond. ‘Ik neem aan dat dit een van die recente ontmoetingen was?’

‘Dat klopt. Ik kan u niet constant helpen. Gelukkig kan Hond u altijd in de gaten houden.’

‘Hond?’

‘Tja, we kunnen hem wel een naam geven, maar voor u heeft het weinig zin. We hebben het simpel gehouden.’ Latif pakte het boekje met de riem. Tussen de kaft en de bladzijden zat een potlood geklemd. ‘U kunt het boekje om uw pols doen. Elke keer als u het ziet, kunt u het openslaan om te zien of u nog aan iets moet denken, of u kunt iets opschrijven wat u niet mag vergeten. In uw nachtkastje ligt nog een dagboek. Ik raad u aan om aan het eind van de dag daarin zoveel mogelijk op te schrijven over uw activiteiten van vandaag.’ De kamerheer gaf het boekje aan Haider. ‘Na het aankleden is er tijd om uw notities door te lezen.’

Haider volgde Latif naar de waskamer. Een rond dakraam gaf zicht op een strakblauwe hemel. Tegels in aardetinten bedekten de ruimte en straalden warmte af dankzij het zonlicht dat erop viel. Kasten met

kwastjes aan de deurknop stonden tegen de muren. Het rook er naar bloemen en verse munt.

Hond draaide een paar rondjes om zijn as en ging bij de deur liggen. Zijn kop bleef echter altijd naar Haider gedraaid en zijn ogen waren nooit lang gesloten. Ondertussen pakte Latif een schone qumasi, scrubzand, notenolie, schraper en een teil. Haider deed zijn nachtkleding uit en legde het boekje met de riem aan de kant. Ook de tank met mir gespte hij los, al durfde hij het infuus niet te ontkoppelen. Als die hoofdwond echt zo erg was als Latif hem liet geloven, dan kon hij geen moment zonder mir.

Hij trok een bijzettafel naar zich toe en legde de tank op het blad, stapte in de lege teil, nam een handvol van het zand en wat geurende olie en wreef die over zijn huid. Hij werkte van boven naar beneden. Schouders, borst, armen, buik...

Hij fronste toen zijn bovenbeen aan de beurt was. Wat waren dat voor vlekjes op zijn huid? Het zand kreeg ze er niet vanaf. Hoe hard hij ook schrobde, de korrels vielen met een haast onhoorbare tik in de teil zonder verschil te maken. Hij slikte. Dit was een tatoeage. De vlekken waren getallen. Had mir hiermee te maken?

Een blik op de tank vertelde hem genoeg. In het metaal waren dezelfde nummers geslagen.

‘Ter identificatie,’ zei Latif. ‘Zodat mir terecht komt bij hen die het middel daadwerkelijk nodig hebben.’

Het zorgde voor een zure smaak in de mond. Met de getallen permanent op zijn huid, voelde mir als een permanent onderdeel van hem. Zou hij daar ooit aan kunnen wennen?

Haider smeerde zich verder in, om vervolgens het zandmengsel op zijn huid met een schraperijtje te verwijderen. Hij probeerde zijn meest recente herinnering voor de geest te halen. Vage beelden van een Gubarstaans dorpje dreven bij hem naar boven, maar ze voelden oud aan, de details geërodeerd door de tijd. Was dat zijn laatste missie geweest?

De kamerheer pakte een scheerset uit de kast. Haider bedankte hem daarvoor. Zijn kin was nog glad genoeg en zijn snor hing ook niet ver voorbij zijn bovenlip. Een borstel voor zijn haar was genoeg voor nu.

Haiders spieren verstijfden. ‘Mijn haar... Dat is nu blauw zeker?’

‘Een beetje.’ Latif hield Haider een handspiegel voor. Er zaten inderdaad blauwe plukken tussen de donkere.

Haider perste zijn lippen op elkaar. Hij was geen ijdel persoon, toch vrat dit aan hem. ‘Kan erger,’ zei hij in een poging om zichzelf beter te laten voelen. ‘Ik heb ooit eens een soldaat gezien – jaren geleden, uiteraard – bij wie alleen zijn kruin blauw was gekleurd. Het zag eruit alsof een schilder een pot verf boven zijn hoofd had omgekiept, de stakker.’

‘Dan heeft u inderdaad meer geluk gehad.’

Haider borstelde zijn kapsel op zo’n manier dat de donkere plukken zo veel mogelijk de blauwe bedekten. Zijn haren luisterden niet. Zijn hele lijf leek wel een offensief tegen hem te zijn begonnen vandaag. Met een zucht legde hij de borstel weg en pakte de qumasj op die Latif voor hem had klaargelegd op het tafeltje. Voor welke wikkel moest hij gaan? Bij legerrangen hoorde een specifieke klederdracht. Dat vormde ook het probleem: vróeger was hij een militair. Nu niet meer. Welk leger wilde immers een vent hebben die elke ochtend herinnerd moest worden aan wat hij de dag ervoor had gedaan?

‘Wat voor werk doe ik?’ vroeg hij.

Latif, die met een stoffer en blik wat zandkorrels opveegde die ontsnapt waren aan de teil, keek naar Haider op. ‘U bent met vervroegd pensioen.’

Uit het leger getrapt, bedoelde hij zeker. ‘Wat doe ik nu dan?’

‘Voornamelijk oefeningen om uw geheugen te trainen.’

‘Dus ik doe eigenlijk niets? Niet eens vrijwilligerswerk of iets dergelijks?’

De kamerheer liet zijn stoffer liggen en stond op. Hij legde een gerimpelde hand op Haiders schouder. ‘Zo moet u het niet zien. U heeft in uw leven veel voor dit land betekend. Nu is het tijd dat u eerst aan uzelf denkt.’ Latif hielp Haider de teil uit en hield hem de qumasj voor. ‘Zal ik u helpen? De veteraanwikkel is geschikt, al kunt u ook kiezen voor die van aristocraat.’

Haider snoof. De eerste was voor grijsaards die dachten dat hun wandelstok een sabel was, de tweede voor patsers die geen wandelstok nodig hadden, maar graag met eentje pronkten. ‘Iets simpels, graag.’

Latif knikte en ging aan het werk met het ellenlange stuk stof.

Ondertussen bekeek Haider zijn aantekeningenboekje. De bijbehorende riem zat bevestigd aan de achterkant van de kaft, waardoor Haider het papierwerk om zijn pols kon dragen. *Stuur Isra overdag naar bed*, stond er vaak in geschreven, net zoals de opdracht om zijn vrouw te herinneren aan haar ontbijt, lunch of avondeten. Het klonk haast alsof zij degene was met een falend geheugen. Isra mocht een arsenaal aan universitaire titels hebben, ze had nooit geleerd hoe ze voor zichzelf moest zorgen.

‘Waar is mijn vrouw?’ vroeg Haider.

‘Op dit tijdstip? Ik vermoed bij de Rajunsa. Ik vrees dat ik haar plannen niet in detail weet; ik heb alleen haar promovenda gezien en die was hier slechts kort om een seinbericht door te geven.’

‘Dan ga ik naar Isra op zoek. Wat moet de raad van haar?’

‘Het is eerder andersom; zij wil iets van de raad. U weet dat de sterren een voor een aan het uitgaan zijn?’

Haider knikte. ‘Zoiets had me anders een stuk vreemder in de oren moeten klinken.’

‘Het fenomeen is al jaren bekend, maar de situatie is de laatste maanden sterk verergerd. Vannacht is er weer een ster uitgegaan en ik vrees dat de berekeningen van vrouwe Isra nog slechter nieuws gaan brengen.’

‘En die berekeningen zeggen?’

Latif hief zijn handen. ‘Dat kunt u beter aan haar vragen.’